

Arhitectura războiului hibrid contemporan: Tacticile asimetrice ale Rusiei amenință stabilitatea României

[The architecture of contemporary hybrid warfare: Russia's asymmetric tactics threaten Romania's stability]

Daniel GHEORGHE

Abstract: *Against the backdrop of accelerated technological advances in the last 10 years, asymmetric warfare has become, from unlikely theoretical concepts, real manifestations of contemporary conflicts. In the vast majority of situations, hybrid warfare has integrated an increasingly broad spectrum of military and non-military instruments to weaken the sovereignty of target states. This article analyzes a significant part of the specific hybrid warfare operations orchestrated by the Russian Federation against Romania. Thus, the specific elements of the Russian Federation's attacks are presented, from conventional tactics to asymmetric ones, specific to the "gray zone", used to erode social cohesion, destabilize state institutions and undermine the population's trust in the political class, in state authorities and in Romania's Euro-Atlantic partnerships. Romania is not just any target, but is the strategic pillar of NATO's Eastern Defense. The study pays special attention to elements of propaganda financed and supported by the Russian Federation, systematic cyber-attacks, the rise of political formations that propagate the official policy of the Kremlin through all channels, intrusion into democratic and electoral processes and even repeated military provocations, by violating air and maritime space with war drones. Recommendations are also formulated regarding the need to strengthen Romania's resilience model to the entire spectrum of attacks specific to hybrid warfare, from a reactive model to a proactive model, based on strengthening the protection of information systems, forms of response to military challenges, on strengthening the education system, as a fundamental element for combating disinformation and propaganda and on coordinating actions at the EU and NATO members.*

Keywords: *hybrid warfare, Russian Federation, Romania, disinformation, propaganda, intrusion into democratic processes*

Lumea de astăzi, postmodernitatea, a dat naștere unor reconfigurări mentale, intelectuale și identitare care ne pot contura „epifania” unei lumi

schimbate, în sensul profund, și în care paradigma social-mentală este modificată structural, comparativ cu

ipostazele familiare europene dintre cele două milenii.

Tot acest context comun ultimilor ani, marcat de revoluția tehnologică (rețele sociale și inteligența artificială), pandemia Covid-19 și conflicte militare sângeroase și neașteptate, precum războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, nu a putut decât să faciliteze o simbioză atipică, din care nu au lipsit manipularea, emoția, șocurile psihologice induse prin instrumente psiho-informaționale, războiul cibernetic, războiul psihologic și propaganda instrumentalizată prin toate mijloacele lumii multimedia. Și oare ce au putut concretiza toate aceste elemente care vin să se suprapună peste o propagandă de război pe care umanitatea o cunoaște de două milenii și care, în esența sa, nu este o descoperire a modernității, ci este o constantă a evoluției lumii în care trăim, dacă nu chiar rafinarea războiului asimetric în mijlocul căruia s-au aflat întotdeauna propagandă, diversiunea și reorganizarea mentală a adversarului privind de la cel mai greu de controlat simțământ omenesc: frica!

Propaganda, manipularea și diversiunea au existat din timpuri mult anterioare mijloacelor tehnologice de astăzi. Să ne amintim despre *Eneida*¹ și celebrul Cal Troian, prin care grecii au cucerit Troia². Poate chiar înaintea evenimentelor istorisite de marele poet, avem bătălia de la Kadesh, dintre hitiți și egipteni, se pare prima bătălie din lume încheiată cu un acord de pace, unde faraonul Ramses al II-lea este oprit din ofensiva sa în

Levant, lucru care va fi rescris în cheie triumfală de către egipteni, devenind una dintre cele mai mari minuni ale artei antice, prezentă și astăzi în Egipt, (la Luxor, Karnak și la Abu Simbel). Adevăratul triumf al lui Ramses pare să nu fi fost cel militar, ci această glorioasă înfățișare de propagandă și exercițiu de imagine autocratică, care a rămas până astăzi sub ochii umanității. De asemenea, de la mitul celor 10 000 de nemuritori din armata persană și până la proclamarea lui Alexandru cel Mare drept „fiu al lui Zeus”, de la lucrarea lui Iulius Cezar *de Bello Gallico* până la epopeile bizantine medievale precum *Digenes Akritas*, neuitând să amintim Columna lui Traian de la Roma, înfățișând războaiele care au condus la transformarea Daciei în provincie romană, toate acestea enumerate acum și multe altele asemenea lor au avut scopul de încheia un concept imagistic, psihio-social, public și de „soft power”³ mult anterior modernității, care avea drept obiectiv inclusiv coeziunea creativă a propriilor state, descurajarea adversarilor interni și externi și portretizarea în ochii inamicilor a unei imagini de prestigiu, de forță și invincibilitate în fața căreia și cei mai neînduplecați inamici să se teamă.

Roma nu este plină de imagini ale dacilor pentru faptul că latinii ar fi fost fascinați de strămoșii noștri ori mai știm ce explicație aiutoare privind marea iubire a romanilor pentru daci s-ar mai putea vehicula, ci pentru motivul clar că Imperiul Roman dorea să arate tuturor celor

care s-ar ridica asupra sa care este soarta celor care au curajul de a cu-teza.

În secolul XX, *Telegrama Lungă* (The Long Telegram), concepută în perioada de tensiuni de la sfârșitul anului 1945 și trimisă în data 22 februarie 1946 de către diplomatul american George F. Kennan, însărcinat cu afaceri la Ambasada SUA de la Moscova reprezintă un document istoric fundamental, de aproximativ 8 000 de cuvinte, care descrie în detaliu noile tehnici și mecanisme elaborate de Moscova pentru propagarea comunismului. Această telegramă a pus bazele politicii externe americane din timpul Războiului Rece, definind strategia de îndiguire (*containment*⁴) a expansionismului sovietic⁵.

După această scurtă incursiune istorică, revenind acum la paradigma războiului asimetric din zilele noastre, înlesnit mai mult ca niciodată și de uriașa viteză a informației într-o lume digitalizată și profund interconectată cibernetic, trebuie să avem în vedere articolul lui Valeri Vasilievici Gherasimov din anul 2013 intitulat *Valoarea științei constă în previziune*⁶, având în centrul analizei sale rolul mecanismelor politice, informaționale, economice, psihologice, sociale și chiar de natură imagistică în cadrul unui conflict, declarat ori cel mai adesea nedeclarat, însăși declarația de război nemaifiind un instrument de drept internațional folosit astăzi, ori, mai ales, cazul unor conflicte subtile, fără elemente militare kinetice și, de multe ori, inclusiv fără capacitatea directă a adversarului su-

pus unui război asimetric de a fi pus în fața conștientizării stării de fapt a unei agresiuni.

Tocmai de aceea, țările europene supuse unor mecanisme de agresiune hibridă⁷, specifice acestui concept al asimetriei, reacționează adesea tardiv, greoi ori prin mijloace parțiale în fața acestor provocări ale căror daune, mult mai dificil de cuantificat decât pagubele materiale ale unui bombardament, devin cu adevărat vizibile după ce se produce efectul asupra societății și când piesele din acest puzzle complex, care reunește propaganda, atacuri cibernetice și chiar psihologice, jocuri diplomatice, instrumentalizări politice locale aparent „*naturale*”, sabotaje economice subtile și crize sociale inexplicabile pe argumente pragmatice, încep a fi puse cap la cap.

Anexarea Crimei în anul 2014, urmată apoi de războiul din Donbas, reprezintă momentul în care Rusia a trecut la instrumentalizarea unor mecanisme de propagandă și dezinformare programatică și sistematică, inclusiv folosind surse indirecte care să poată permite diseminarea unor mesaje de impact mental și psihologic în care să existe aparența unui sâmbure de autenticitate ori de autoritate reală din punct de vedere politic, intelectual științific ori cultural.

Dacă ne referim la cazul particular al României, aici vedem o multitudine de manifestări din sfera hibridă care au debutat cu dezinformări aparent „*benigne*” în mediul online, au evoluat în campanii discrete, dar susținute de promovare a unor teme

publice care au efectul de a influența mentalul colectiv în direcția unor sentimente de frică, furie, angoasă, revoltă și ură inexplicabilă prin tot ceea ce presupune realitatea concretă și apoi a avansat către atacuri cibernetice, campanii de diversiuni în mediul online pornind de la nemulțumiri sociale manipulate într-un sens opus sursei inițiale a nemulțumirii ori prin amorsarea bruscă a unor teme de dezbatere publică apărute din neant, iar mai recent prin mijloace de decredibilizare a statului român în ochii cetățeanului. În contextul agresiunii militare a Rusiei din Ucraina, războiul hibrid se desfășoară inclusiv prin mijloace la limita operațiunilor kinetice, precum valul neobișnuit de incursiuni ale unor drone rusești pe teritoriul României, inclusiv în zona economică exclusivă a țării noastre din Marea Neagră, unde se găsesc cele mai mari zăcăminte de gaze naturale din Uniunea Europeană după închiderea zăcămintelor de la Groningen, Olanda și unde se dezvoltă unul dintre cele mai mari proiecte pentru exploatarea gazelor naturale, Neptun Deep.

Rusia face acest lucru cu un scop deosebit de precis: destabilizarea internă a societății românești, crearea unui sentiment generalizat de panică, de furie și de neîncredere totală a cetățeanului în autoritățile publice, scăderea încrederii românilor în apărarea oferită de NATO și în partenerii noștri occidentali, decredibilizarea României în ochii aliaților noștri euro-atlantici și, nu în ultimul rând, transformarea României deopotrivă

într-o destinație economică incertă pentru potențialii investitori, dar și menținerea mediului social politic într-o permanență stare de alertă și de război intern, acel așa numit „război româno-român” din care Rusia a avut întotdeauna de câștigat și care este un risc major nu doar pentru securitatea națională a României dar și pentru coeziunea națională a poporului român.

Rusia folosește metode stil CEKA-KGB și vizează în țările europene pe care le are în obiectivul destabilizant al practicilor sale hibride inocularea unei stări permanente de frică, anxietate și ură socială dublate de o șubreziere ori chiar de subminare a instituțiilor publice și introducerea treptată, la nivelul colectivității, a unei atmosfere apăsătoare din care poate fi identificat cu ceva atenție aerul irespirabil al unui mental totalitar care, deși și-a schimbat haina trecând de la autocrația țaristă la bolșevism, apoi la stalinism și la comunismul regimului sovietic din perioada Războiului Rece, în final, după aparenta liberalizare din perioada lui Boris Elțin, a devenit iarăși o realitate palpabilă pentru europeni în regimul dictatorial Putin.

Alegerile din România din anul 2024 au reprezentat, nu doar pentru analiștii care au în vedere provocările războiului asimetric, o manifestare ca la carte, prin toate mecanismele psihio-informaționale și cibernetice pe care le pot pune în atenție rețele de socializare, un caz absolut limpede a consecințelor pe care mijloacele hibride le pot determina sub influența

diseminării în online de dezinformări și a fuziunii propagandei, dezinformărilor și falsurilor cu o emoție intensă, apărută din senin, în timp scurt, rezultatul fiind similar cu cel al unei diversiuni militare executată cu o precizie de manual.

Acesta este solul fertil din care pot apărea, în cel mai nechemat, bizar și lipsit de orice fundament social economic, identitar ori cultural, diverși „*sabotori*” de profesie ori personaje politice care par a da peste cap orice înțelegere sistemică a mecanismelor social-politice într-o națiune democratică.

Ceea ce vedem în ultimii ani în România, începând cu pandemia Covid-19, care a adus în țara noastră narative toxice în care se combină teorii ale conspirației, propagandă rusă și forme de instigare la ură mascată sub populismul „antisistem”, lucru care a și permis intrarea în Parlamentul României⁸ a unor personaje care se hrănesc din acest mediu al post-adevărului inflammat cu troli, boți și algoritmi, al minciunii alert inflamate sistematic de propagandă și manipulare polarizată, anti-orice și suspect de simetrică mijloacelor Moscovei de a concepe războiul asimetric având ca țintă națiunile europene. Însă toate mijloacele exersate în pandemie vor atinge maximul de rafinament diversionist începând cu invazia rusească în Ucraina, din anul 2022.

Intensitate excesivă a atacurilor hibride a determinat Congresul Statelor Unite ale Americii să întocmească un raport⁹ care vorbește

foarte deschis despre componenta de război hibrid a Rusiei la adresa României și mecanismele tipice războiului asimetric la care a fost supusă țara noastră. Printre acestea este enumerat războiul radio-electronic în Marea Neagră, el nefiind o descoperire nouă. Dacă ne amintim rapoartele privind evenimentele din jurul Revoluției Române din Decembrie 1989, războiul radio-electronic este o practică sovietică doar adaptată tehnologiei secolului XX, lucru care este urmat de enumerarea celor câteva zeci de incidente aeriene vizând intrarea unor drone militare rusești în spațiul aerian românesc, culminând cu lovirea unui bloc de locuințe în orașul Galați. Ceea ce este esențial în imaginea surprinsă de raport este faptul că incidentele cu drone, cu atât mai mult cea care a lovit nocturn o țintă civilă pe teritoriul României, au fost însoțite de campanii rapide de propagandă, manipulare și răspândire de informații false care aveau drept scop fractura dintre cetățeni și autorități cât și răspândirea ideii că sursa incidentelor este Ucraina care ar avea un așa zis interes de a provoca România, ori chiar „de a atrage România și NATO în război”.

Pe lângă atacurile cibernetice și tentative de sabotaj economic de jucate de statul român, raportul nu uită să amintească cea mai importantă, sistematică, perfidă dar, din păcate și eficientă armă a războiului asimetric folosită de Rusia împotriva României în ultimul deceniu: dezinformarea și interferența politică.

Conform Raportului, document realizat chiar din 2024, anul atacului hibrid de la alegerile prezidențiale, a venit cu o concluzie care nu poate decât să ne certifice temerile pe care le avem cu privire la interesele Rusiei la adresa României, aceea că România reprezintă o țintă principală pentru campaniile Rusiei de „război politic”, vizând inclusiv crearea unui climat de neîncredere și anxietate în societatea românească, dar și de distrugere a coeziunii sociale, la care se adaugă decredibilizarea NATO și UE în ochii cetățenilor. Este amintită de asemenea și prezența acestor fenomene în dinamica alegerilor și a campaniilor electorale.

Însă, în toți acești ani, toate resursele Rusiei, în sfera propagandei diversioniste și manipulării programatice, au avut un scop primordial: anularea suportului public, politic dar mai ales popular pentru Ucraina, prin mijloace cu impact psihio-informațional, retoric politic ori chiar cognitiv, încercând a contura în ochii opiniei publice românești a unei imagini prin care Ucraina este portretizată nu doar drept un vecin cu care România a avut o relație complicată, marcată de probleme cu privire la drepturile minorităților naționale, situația ecleziastică, diferendul pentru platoul continental din Marea Neagră ori controversele privind legislația ucraineană în materie de educație, dar și prin agresiuni hibride în spațiul media și prin mesaje țintite pe baza unei analize psihologice, emoțional-morale și sociologice nișate pe grupuri sociale, profesionale, de vârstă, preocupări și

de opțiuni politice ori culturale dintre cele mai diverse. Rușii au căutat nu doar să creeze o fractură între români și ucraineni – „zona gri”¹⁰ –, dar și să rescrie realitatea în cel mai sinuos mod cu putință. Altfel, în locul Rusiei, adevăratul inamic istoric devenea Ucraina, pericolul latent pentru țara noastră nu mai este Rusia agresoare care bombardează masiv chiar la granița dintre România și Ucraina, pe malul Dunării, crimele comise de regimul de la Kremlin, la rândul lor, trecând în culpa Ucrainei, mistificarea mergând atât de departe încât chiar crimele de esență genocidară ale Rusiei sovietice împotriva românilor din Basarabia și nordul Bucovinei, în anii celui de Al Doilea Război Mondial, sub stalinism, ajung a fi puse pe seama ucrainenilor și a Ucrainei.

Practic, prin aceste tehnici, Rusia dispărea din peisajul sângeros al regimului criminal sovietic ghidat de la Moscova, toate faptele sale odioase împotriva românilor (începând cu masacrul de la Fântâna Albă din 1 aprilie 1941, represiunea NKVD, deportarea românilor în Siberia, Asia, întemnițarea în GULAG și toată campania de deznaționalizare a românilor rămași în hotarele URSS, definit foarte corect de către președintele american Ronald Reagan, drept „imperiul răului”) erau dezincriminate ori trecute discret în responsabilitatea Ucrainei, țară victimă a unei agresiuni militare de factură tipic totalitaristă și care brusc ea devenea agresorul și pericolul numărul unu pentru România.

Oare, nu cumva, aceste mecanisme de manifestare ale războiului asimetric pot avea și o consecință mai puțin morală în timp, respectiv anestezierea anticorpilor de care beneficiază orice societate democratică din Europa și de pretutindeni din lume? Nu cumva oare, așa începe orice acțiune de neutralizare a unei democrații și de provocare a unor distorsiuni profunde, la nivel psiho-social, cultural, dar și sub aspectul mentalităților colective și al formelor de manifestare ale sferei politice, într-o manieră care poate aduce, drept consecință, la delegitimarea principalelor argumente ale democrației reprezentative, de denaturare a valorilor profunde pe baza cărora se așază armătura intelectuală a adevăratei democrații legitime și malformarea democrației reprezentative, întemeiată pe valorile clasice ale libertății și pe dreptul fundamental de a alege și de a fi ales, în ceva ce mi-aș putea permite a numi printr-un termen, care sper că nu sună foarte strident, drept democrație „augmentativă”?

Analizând caracteristicile fenomenelor de manipulare, dezinformare și propagandă specifice războiului asimetric¹¹ pe care, prin mecanisme informaționale ori cibernetice, directe ori indirecte, l-a desfășurat Federația Rusă la adresa României, cu privire la războiul pe care l-a declanșat împotriva Ucrainei, putem sesiza câteva aspecte deosebit de limpezi și care nu ne permit a ne lăsa pradă ideii că totul este o simplă „întâmplare”.

La fel precum, mai mult ori mai puțin paradoxal, s-a întâmplat în ca-

zul pandemiei unde, după primele trei luni de solidaritate națională în fața unei provocări teribile la adresa sănătății publice și a vieții oamenilor, au apărut în cascadă, aparent „autonom”, dar concertat și sistematic un noian de informații false, idei conspiraționiste și mesaje agresive cu privire la autorități. Acest lucru a adus la un val de neîncredere majoră în autoritățile publice și în cele sanitare, dar și la creșterea la cote fără precedent a gradului de tensiune socială și mai ales, la politizarea în cheia radical-populistă a dezbaterii publice privind pandemia, la fel și după agresiunea militară rusă din 22 februarie 2022. Fără îndoială că în toate aceste acțiuni vom identifica un „pattern”.

Așadar, primele aproximativ trei-patru luni de la atacul rus asupra Ucrainei au fost marcate de un val de solidaritate, simpatie și susținere, sute de mii de români ieșind în calea refugiaților ucraineni cu tot ce aveau mai bun, refugiații fiind găzduiți de mănăstiri, hoteluri private, școli, case personale. Punctele de trecere a frontierei dinspre Ucraina au devenit niște adevărate modele de înțajutorare și de empatie nedisimulată, nu puține fiind locurile unde numărul voluntarilor aproape că egala numărul refugiaților. Zilele acelea, în care întreaga omenire a văzut cum simpli cetățeni, autorități, oameni ai Bisericii, reprezentanți ai mediului privat, ONG-iști, oameni de toate vârstele și condițiile sociale îi întâmpinau pe refugiați cu ceai cald, gogoși, o masă pregătită cu bucurie, haine și locuri decente de a rămâne

peste noapte, nu doar că au creat o undă reală de emoție și de solidaritate între români și ucraineni, dar au arătat și forță socială pe care noi, românii, o demonstrăm în fața marilor viregii ale istoriei.

În acele luni, personajele politice populiste și formațiunile care intraseră în Parlamentul României, speculând cinic cele mai toxice narațiuni din perioada pandemiei, intraseră sub spectrul derizoriului și al irelevanței. Părea că războiul din Ucraina a provocat un șoc prin care mediul social și public românesc s-a eliberat de instigări polarizante, narrative ale propagandei ruse și tot felul de teorii năstrușnice, diseminate abil și discret în special în mediul online, cu scopul scăderii rezilienței societății românești în fața provocărilor ostile din extern și a reducerii capacității statului român de a răspunde eficient în fața tuturor situațiilor de criză care pot apărea.

Narativele Kremlinului, însă nu au întârziat să revină în prim-planul atenției colective, semănând confuzie, emoție negativă, dezbinare și mai ales dând energie tuturor vectorilor de propagandă anti-Ucraina, indiferent dacă vorbim de entități dirijate ori influențate direct de Moscova ori de cazuri de contaminare și interiorizare a narativelor propagandistice de către entități ori persoane care, fără a avea o conexiune directă cu ecosistemul subordonat războiului asimetric al Rusiei, au fost expuse acestei forme de „lucru în orb” care a determinat inclusiv schimbării bruste de atitudini și reacții care pot fi explicate

argumentat prin agresiunea informațional-psihologică și răspândirea unor elemente de propagandă și manipulare prin micro-targhetare pe nișe sociologice, element care adesea poate depăși „senzorii” lăuntrice ai fiecăruia dintre noi, „anticorpi” care, în mod normal, fără o agresiune cu caracter hibrid, permit deosebirea dintre informația obișnuită și cea care are drept obiectiv impactul asupra mecanismelor emoționale și a receptorilor care ne apără de informația cristalizată asemeni unui agent patogen care sapă la rădăcina conștiinței omenești.

Există o serie de narațiuni în care se simte clar elementul diversionist și mecanismul de vectorizare a mesajului și pe care, în opinia mea, nu le putem separa de doctrina războiului asimetric al Rusiei. Fără a le enumera de o manieră exhaustivă, este important de amintit câteva exemple de manipulări standard, care au putut fi constatare în acești ani de război la răsarit de România.

Ucraina a luat teritoriile românești în anul 1940. Este un lucru arhicunoscut faptul că statul succesor al URSS, recunoscut ca atare în dreptul internațional este Federația Rusă, iar raptul teritorial la care a fost supusă România, la 28 iunie 1940, când au fost ocupate Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța, ca urmare a pactului Ribbentrop-Molotov de la 23 august 1939 (pactul Stalin – Hitler în esență, prin care cei doi sângheroși tirani, exponenți a două regimuri ideologice criminale și totalitare) și-au împărțit Europa, cu de la sine putere printr-un act odios, elabo-

rat în stil gangsteresc, de către două personaje sinistre pentru care experimentul puterii a însemnat crimă, teroare și represiune.

URSS, imperiu totalitar întemeiat pe succesiunea, ce-i drept ilegală juridic și moral, a Imperiului Țarist, a funcționat avându-și centrele de putere în Rusia. Moscova în locul mai cosmopolitului Petersburg din timpul țarismului, a avut drept limbă oficială limba rusă, a preluat, într-o formă ce-i drept denaturată de ideologia marxist-leninistă, elemente de identitate și simbolism specific „velicorus”, a folosit cultura rusă ca element de hegemonie imperială asupra popoarelor asuprite de Moscova și, nu în ultimul rând, s-a erijat mereu în experiment al intereselor multiculturale ale națiunii ruse. Însăși pretențiile teritoriale asupra României și tragedia de la 28 iunie 1940, confirmă continuitatea directă a imperialismului rusesc prin intermediul URSS și faptul că satripii comuniști nu au avut nicio jenă în a-și justifica pretențiile expansioniste teritoriale pe baza succesiunii strâmbe a Imperiului Țarist. Nu întâmplător, adăugarea nordului Bucovinei la revendicările tiranice ale Kremlinului a fost motivată drept o măsură de „plată” a unui așa zis prejudiciu cauzat de pretinsa „ocupatie românească” asupra Basarabiei.

Deci, Ucraina este introdusă într-o ecuație din care singurele necunoscute sunt reprezentate de direcția de agresiune imperialistă rusească. Mai departe de atât, propaganda rusă, chiar în frunte cu Vladimir Putin în-suși, a făcut numeroase referiri la

Ucraina drept „un stat artificial creat”¹². Kremlinul a invitat, în mod direct România, Polonia și Ungaria să participe la o adevărată „împărțire” a Ucrainei după încheierea războiului. Acest narativ al Kremlinului, care de la nivelul lui Putin și până la ultimul bot ori troll de pe rețelele de socializare s-a manifestat sistematic și programatic, ducând inclusiv la reacții de culpabilizare a Ucrainei pentru acțiuni ale Rusiei, obiectivul final al acestui narativ fiind cel de înlocuire din mentalul colectiv marcat de invazii și cotropiri rusești, a rușilor cu ucrainenii.

„Nu rușii au ocupat”, ci „ucrainenii au ocupat”, „nu Rusia a comis crime de război”, ci „Ucraina a comis crime” etc. Practic toată experiența traumatică a agresiunilor Moscovei dispare ca prin minune, fiind înlocuită de Ucraina, portretizată drept „adevăratul pericol”.

Un alt subiect de alerte, de mobilizare a activiștilor din domenii diverse, dar și narațiune principală de manipulare în spațiul media a fost reprezentat Canalul Bîstroe și de impactul său asupra Deltei Dunării. Canalul Bîstroe a reprezentat un litigiu pe teme de navigație și mediu care, trebuie să recunoaștem, nu a fost suficient de clarificat pentru cele două părți. Însă, de la o chestiune de cooperare bilaterală și de gestionare a securității, având o serie de elemente insuficient dezbătute bilateral și cu atât mai puțin comunicate la nivelul opiniei publice, s-a ajuns la un discurs panicard, cu note evidente de manipulare a emoției colective, unde

am putut fi martorii unor mesaje date în spațiul public, inclusiv de persoane din zona politică, potrivit căruia Ucraina ar urmări chiar „*să fure*” și „*să distrugă Delta Dunării*”, iar în următorii ani România ar urma să rămână cu totul fără Delta Dunării, aceasta secând ca urmare a acțiunii ucrainenilor.

Una dintre cele mai alarmiste teme provenite din arsenalul propagandei ruse și care a fost vehiculată inclusiv de parlamentari din rândul partidelor așa zis „*suveraniste*”, în esență spectrul populist de la București, care din 2022 preia, în mod selectiv ce este drept, narațiuni rusești, este cea cu privire la teoria conform căreia România este împinsă în război pentru Ucraina. De peste patru ani de zile, rețelele de socializare, chiar unele canale media și persoane politice repetă afirmații precum „*România va trimite soldați în Ucraina*”, „*NATO va ataca Rusia din România*”, „*românii vor fi mobilizați pe front*”, „*ajutorul pentru Kiev înseamnă război cu Rusia*”, și lista poate continua cu multe alte exemple.

Încă din prima zi a agresiunii militare a Rusiei s-a vehiculat ideea că România ar avea un tratat care o obligă să se angajeze în război, iar, de la momentul respectiv și până astăzi, indiferent că vorbim de campaniile de rutină privind pregătirea rezerviștilor, de ajutorul dat de România Ucrainei ori de investițiile în dezvoltarea capacităților militare ale României, la fiecare pas am fost martorii unor campanii virulente de dezinformare, răspândire de infor-

mații false și manipulări pe rețelele de socializare și prin toate mijloacele informatice, cibernetice disponibile. La toate aceste campanii care nu aveau nimic „*dezinteresat*” ori „*fortuit*”, în mod constant s-au raliat persoane publice, chiar și parlamentari care au căutat viralizare în mediul online prin astfel de acțiuni care servesc exclusiv intereselor de destabilizare ale Federației Ruse și care nu pot duce decât la un climat public de nesiguranță ori chiar de panică, nemaivorbind despre prăbușirea încrederii în autoritățile statului român și cultivarea unui climat de suspiciune colectivă, de teamă iminentă și chiar de frică față de un stat care, în logica propagandei, s-ar presupune că își induce în eroare proprii cetățeni ascunzând o realitate de gravitate extremă la care are acces doar un grup restrâns de persoane, fapt care vine să ducă la un alt efect perfid al războiului asimetric, construirea unei dialectici, nu foarte diferită de cea fundamentată de Hegel și transpusă ideologic de Marx, în care vedem un adevărat „*război*” între „*elită*” și „*masele populare*”, o perspectivă a unei noi „*lupte de clasă*” în care „*poporul*” este ținut într-o formă de servitute implicită de către „*elitele*” care-i ocultează cunoașterii realității, cetățeanul fiind doar folosit pentru interesele acestei puteri politice difuze și netransparente.

Una dintre cele mai evidente, insidioase și profund ilegale tactici de război asimetric pe care Rusia o folosește la adresa României și a altor țări europene în această perioadă este re-

prezentată de incursiunile dronelor militare pe teritoriul României ori al altor țări NATO, acțiune constantă de hărțuire a țării noastre, de testare a sistemelor militare din spațiul integrat NATO, de creare a unui climat de teamă permanentă pentru românii din județele de la granița cu Ucraina și a celor de la distanță mari de frontieră. Nu în ultimul rând, utilizarea dronelor militare reprezintă o metodă latentă, dar persistentă de sabotare a intereselor economice legitime ale României, precum este cazul exploatării zăcămintelor de gaze naturale din largul Mării Negre – Proiectul Neptun Deep. Nervozitatea Federației Ruse provine din faptul că aceste resurse naturale ale țării noastre vor determina atât independența energetică a României, în condițiile în care din anul 2027, vom deveni liderul UE în materie de gaze naturale, dar și perspectiva în care România va avea șansa de a deveni un actor geoeconomic fundamental în regiune, lucru care afectează serios interesele Rusiei de a putea avea pârghii economice ori energetice prin care să-și manifeste interesele de control, presiune ori chiar de hegemonie regională.

Este necesar să nu scoatem din acest tablou tipic agresiunile hibride rusești, așa cum sunt ele descrise în doctrina militară Kremlinului, nici opoziția evidentă manifestată de mai multe grupuri parlamentare de la București, în februarie 2025, atunci când a fost adoptată legislația națională care permite doborârea de către Armata Română a dronelor care pă-

trund ilegal pe teritoriul României¹³. Paradoxul este cel că această măsură de minim bun-simț național, vizând exclusiv protejarea vieții, proprietății și drepturilor fundamentale ale cetățenilor români, a fost contestată exact de către personajele care se erijează în a apăra nici mai mult și nici mai puțin decât „suveranitatea”.

„Curat, murdar!”¹⁴ tot acest așa-zis „suveranism”, în care cetățenii români sunt de fapt expuși unor riscuri majore, iar „suveranitatea” devine o „desuveranizare”, prin care sunt protejate elemente de tehnică militară ale unei puteri ostile României. De asemenea, fiecare incident cu drone aeriene ori maritime pe teritoriul României a fost însoțit de campanii de propagandă alarmistă ale cărei narrative, indiferent de felul în care debutau ori de pretextul de care se legau, ajungeau inevitabil la o unică concluzie: „Ucraina dorește să provoace o tragedie în România, printr-un atac <<sub steag fals>> care să determine intrarea României în război”.

Ultima narativă de nuanță hibridă pe care o aduc în atenție este una pe care rușii, în lunga lor experiență de entitate politică „tartor” a totalitarismului comunist este una care ține de mediul social, viața cotidiană și introducerea falselor antiteze care duc exclusiv la conflicte sociale.

Drept urmare, nu cred că este un secret pentru nimeni, asaltul din mediile dintre cele mai obscure și prin distorsionarea algoritmilor cibernetici a unor informații false și dezinformări, conform cărora refugiații ucrain-

neni sunt privilegiați față de români, primesc indemnizații peste veniturile medii ale românilor, beneficiază de facilități financiare și legale, dar și de gratuități la care românii nu au acces. Obiectivul acestei linii de propagandă este cel de distrugere a sprijinului popular al românilor pentru Ucraina, ostilizarea statului român față de proprii cetățeni și împărțirea societății în două tabere: una care „*trădează*” prin susținerea ucrainenilor cu banii luați de la români care sunt supuși unei sărăcirii cu intenție din partea puterii politice, iar alta care „*demască*” în cel mai „*proletar*” mod posibil felul în care politicienii de la putere iau banii românilor și că dau ucrainenilor, ascunzând acest lucru opiniei publice. Cei care propagă acest tip de dezinformare sunt portretizați drept unici apărători ai „*suveranității*”, singurii exponenți ai „*poporului*” care pot vorbi în numele acestuia, un fel de haiduci ai populismului digital din era smartphone-ului, transformat în bătă electorală și în substitut pentru operațiuni militare ostile.

Campania de diversiuni și de răspândire a unor emoții negative cu privire la sprijinul social acordat refugiaților ucraineni a reprezentat o linie principală de propagandă rusă încă din primele luni în care cetățenii din țările UE au arătat o solidaritate fără precedent pentru acești oameni care fugeau din calea bombelor și a rachetelor, lucru care a sensibilizat în mod profund oameni dintre cei mai diverși, fără nicio diferență de origine, etnie, religie și opțiuni personale. Rusia știe foarte bine că un cli-

mat ostil la adresa acestor oameni care au plecat pentru a-și salva viețile din fața unui război de agresiune precum nu a mai cunoscut Europa din anul 1945, are drept consecință o presiune majoră asupra Guvernelor și Parlamentelor din țările europene vizând diminuarea ori chiar anularea oricărui sprijin acordat Ucrainei, dar și conturând un sentiment de inamiciție pe termen lung care poate duce la izolarea Ucrainei și chiar la apariția unui climat, în unele țări, care poate avea consecințe politice precum blocarea anumitor decizii europene care au în vedere asistența pentru Ucraina ori, chiar, în mod indirect și pe termen mai lung, îndepărtarea perspectivei de integrare europeană a Ucrainei.

Poate părea o chestiune relativ secundară însă opinia publică reprezintă suma tuturor opiniilor individuale existente la nivelul unei societăți, iar conturarea unui climat de respingere, neîncredere și finalmente ostilitate față de refugiații ucraineni are în vedere modelarea mai întâi a opiniilor politice, iar apoi a deciziilor statale în direcția perceperii Ucrainei drept o națiune nu doar cu interese particulare, dar mai ales cu interese divergente față de țările europene care s-au implicat în efortul de ajutor și de sprijinire a Ucrainei din prima zi a agresiunii ordonate de Putin.

Războiul asimetric nu este nici o figură de stil, nici vreo metaforă a unor analiști politici și militari. Războiul asimetric este un fapt real, concret, caracterizat de un spectru larg de acțiuni ostile și de forme de

diversiune pe care noi, românii, dar și ceilalți europeni, îl trăim zi de zi, poate câteodată crezându-l „o întâmplare” ori o expresie a unui climat delicat din punct de vedere al securității regionale ori al manifestărilor sociale și economice.

Războiul asimetric este o formă de agresiune subtilă insidioasă, adesea difuză ori care poate părea rezultatul unei desfășurări profund neverosimile și care macină corpul social din lăuntrul său și lucrează profund la denaturarea acelor structuri de mental colectiv și de țesut social care reprezintă esența forței unei națiuni de a se apăra în fața tuturor pericolelor și operațiunilor ostile.

Războiul asimetric are scopul de a dezarma o națiune, fără a fi nevoie de acțiuni militare directe ori de utilizarea elementelor de agresiune kinetică, așa cum sunt ele cunoscute în științele militare.

Operațiunile hibride au efectul șocant de a lipsi de suveranitate și capacitate de apărare o țară, chiar folosindu-i propriile elemente, care ar veni în mod logic în întâmpinarea protejării intereselor legitime. Nu întâmplător la temelia multor disonanțe, conflicte sociale ori falii polarizante regăsim falsul „suveranism” care, nu de puține ori, preia narațiuni, dintre cele mai diverse, în esență și consecințe favorabile Kremlinului!

România are datoria de a înțelege consecințele tuturor formelor de agresiune hibridă și de a investi, cu patriotism, responsabilitate și mult curaj în dezvoltarea anticorpurilor sociali, statali, tehnologici și nu în ultimul rând identitari, care să poată combate cu fermitate și fără ezitare războiul asimetric purtat de Rusia în spațiul nostru european.

Note

- ¹ Publius Vergilius Maro, *Eneida*, Editura Gramar, București, 2010.
- ² Arheologia modernă plasează evenimentul istoric în jurul anilor 1300 î.Hr.-1250 î.Hr.
- ³ Joseph S. Nye, *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, PublicAffairs, New York, 2004.
- ⁴ Îndiguire.
- ⁵ Kennan, George Frost. *The Long Telegram: A 1946 Call for Containment of the Soviet Union*, Cosimo Classics, 2020.
- ⁶ *Valoarea științei constă în previziune* a fost publicat în februarie 2013 în revista rusă Curierul Militar-Industrial, devenită celebră sub denumirea

„Doctrina Gherasimov”, este considerată fundamentul teoretic al războiului hibrid actual aplicat de Federația Rusă.

- ⁷ Potrivit analistului în domeniul apărării Frank Hoffman, prima utilizare publică a termenului de război hibrid de către un oficial militar a avut loc la Forum 2005, unde generalul James Mattis a prezentat conceptul de război hibrid ca o fuziune a diferitelor forme de război, inclusiv război convențional, neregulat, terorist și criminal. Frank Hoffman, *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, The Potomac Institute for Policy Studies, 2007, <https://www.potomac institute.org/ima>

- ges/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf
- ⁸ Intrarea în Parlament a Alianței pentru „Unirea” Românilor (2020) – partid condus de George Simion, persoană care are acces interzis pe teritoriul Republicii Moldova și Ucrainei, fiind acuzat de autoritățile acestor țări de colaborări cu serviciile de informații rusești, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/george-simion-a-primit-inter-dictie-in-republica-moldova-pentru-i-nca-5-ani-2673139> Rezultatele alegerilor din anul 2020 sunt disponibile la următoarea adresă electronică aparținând Biroului Electoral Central: <https://prezenta.roaep.ro/parlamentare06122020/romania-pv-final>
- ⁹ Andrew S. Bowen, E. Garding Sarah, Mix, E. Derek Mix; Theohary, Catherine A. „*Russian Hybrid Warfare Activities in Europe: Considerations for Congress*”, Congresul SUA, 2026 – raport disponibil la următoarea adresă electronică aparținând Congresului Statelor Unite ale Americii: <https://www.congress.gov/crs-product/R49134>
- ¹⁰ Michael J. Mazarr, et al. *Mastering the gray zone: Understanding a changing era of conflict*, Lulu Press, 2015.
- ¹¹ Frank G. Hoffman, *Conflict in the 21st century: The rise of hybrid wars*. Arlington, VA: Potomac Institute for Policy Studies, 2007.
- ¹² <https://www.rador.ro/2024/02/09/vladimir-putin-a-catalogat-ucraina-drept-un-stat-creat-in-mod-artificial-in-interviul-acordat-lui-tucker-carlson/>
- ¹³ <https://www.cdep.ro/ords/pls/steno/evot2015.nominal?idv=35064&idl=1>
- ¹⁴ Replică utilizată de I.L. Caragiale, în comedia „*O scrisoare pierdută*” pentru a descrie ipocrizia.

Bibliografie

Lucrări cu caracter general și special

- BOWEN, Andrew S., GARDING, Sarah E., MIX, Derek E., THEOHARY, Catherine A., „*Russian Hybrid Warfare Activities in Europe: Considerations for Congress*”, Congresul SUA, 2026.
- HOFFMAN, Frank G. „*Conflict in the 21st century: The rise of hybrid wars*”, Arlington, VA: Potomac Institute for Policy Studies, 2007.
- JOSEPH S. Nye, „*Soft Power: The Means to Success in World Politics*”, PublicAffairs, New York, 2004.
- KENNAN, George Frost, „*The Long Telegram: A 1946 Call for Containment of the Soviet Union*”, Cosimo Classics, 2020.
- MAZARR, Michael J., et al., „*Mastering the gray zone: Understanding a changing era of conflict*”, Lulu Press, 2015.
- PUBLIUS Vergilius Maro, „*Eneida*”, Editura Gramar, București, 2010.
- Resurse online**
- <https://www.rador.ro/2024/02/09/vladimir-putin-a-catalogat-ucraina-drept-un-stat-creat-in-mod-artificial-in-interviul-acordat-lui-tucker-carlson/>
- <https://www.cdep.ro/ords/pls/steno/evot2015.nominal?idv=35064&idl=1>
- HOFFMAN, Frank, *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, The Potomac Institute for Policy Studies, 2007, https://www.potomacinstitute.org/images/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf.
- <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/george-simion-a-primit-interdictie-in-republica-moldova-pentru-inca-5-ani-2673139>

5-ani-2673139
<https://prezenta.roaep.ro/parlamentare06122020/romania-pv-final>
BOWEN Andrew S., GARDING, Sarah
E., MIX, E. Derek; THEOHARY,

Catherine A. „*Russian Hybrid Warfare Activities in Europe: Considerations for Congress*”, Congresul SUA, 2026,
<https://www.congress.gov/crs-product/R49134>

